

Sprawozdanie z X Ogólnopolskiej konferencji naukowej z zakresu edukacji globalnej pt. „Edukacja globalna na rzecz kształtowania kultury pokoju”, Warszawa, 3 czerwca 2025

Po raz dziesiąty odbyła się w Instytucie Pedagogiki (Wydział Nauk Pedagogicznych) Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (UKSW) we współpracy z Instytutem Pedagogiki Uniwersytetu Rzeszowskiego konferencja z zakresu edukacji globalnej. Odbyła się ona w formie hybrydowej: stacjonarnie na terenie UKSW oraz zdalnej. W tym roku jej tytuł brzmiał: „Edukacja globalna na rzecz kształtowania kultury pokoju”. Konferencja została objęta patronatem naukowym Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk oraz Sekcji Pedagogiki Społecznej KNP PAN.

W spotkaniu wzięło udział 40 prelegentów reprezentujących 16 krajowych ośrodków akademickich i 2 zagraniczne. W konferencji uczestniczyli ponadto przedstawiciele różnych instytucji i organizacji pozarządowych oraz studenci UKSW.

Obrady zostały podzielone na siedem sesji: cztery sesje plenarne i trzy grupy tematyczne. W imieniu organizatorów uczestników spotkania przywitał przewodniczący komitetu organizacyjnego – dr hab. Zbigniew Babicki, prof. UKSW, a następnie dr hab. Jadwiga Daszykowska-Tobiasz, prof. UR. Uroczystego otwarcia konferencji dokonał dziekan Wydziału Nauk Pedagogicznych UKSW ks. dr hab. Stanisław Chrobak, prof. UKSW, który – witając zebranych gości – zwrócił uwagę na złożony charakter problemów związanych z budowaniem kultury pokoju. Ksiądz dziekan życzył wszystkim zebrany owocnych obrad. Następnie głos zabrała prof. dr hab. Ewa Jarosz (Uniwersytet Śląski w Katowicach), przewodnicząca Sekcji Pedagogiki Społecznej KNP PAN.

I sesja została poświęcona śp. ks. prof. Jarosławowi Michalskiemu (zm. 27 grudnia 2024), byłemu dyrektorowi Instytutu Pedagogiki UKSW, którą poprowadził aktualny dyrektor Instytutu Pedagogiki UKSW – ks. prof. dr hab. Stanisław Dziekoński. Jako pierwszy z prelegentów zabrał głos prof. dr hab. Andrzej Bałandynowicz z Akademii Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie, który przedstawił sylwetkę ks. profesora Jarosława Michalskiego jako luminarza prawdziwości poznawczej, mądrości i szlachetnych działań. Jako drugi głos zabrał dr Zdzisław Kunicki reprezentujący Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie. Temat jego wystąpienia brzmiał: *O nienapisanych książkach. Przyczynek bio-hermeneutyczny*. Następną prelegentką była dr Monika Wolińska (Akademia Mazowiecka w Płocku), która wygłosiła referat zatytułowany: *Sens w cieniu nieobecności. Inspiracje i inskrypcje ks. prof. Jarosława Michalskiego*.

Następnym punktem programu konferencji była sesja plenarna (II) pod przewodnictwem prof. dr hab. Wiolety Danilewicz. Rozważania tej sesji otworzył temat: *Jak kształtować kulturę pokoju w obliczu wojen i konfliktów?* przedstawiony przez dr hab. Agnieszkę Piejkę, prof. ChAT (Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie), która podkreśliła, że budowanie pokoju wymaga świa-

domości destrukcyjnych mechanizmów przemocy, a kultura pokoju nie unika rzeczywistości, lecz pozwala ją głębiej rozumieć. Następny referat – przedstawiony przez prof. dr hab. Bożenę Matyjas (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) – dotyczył kwestii pokoju w rodzinie oraz czynników sprzyjających budowaniu u dzieci pokojowych zasad społecznego współistnienia. Zaliczono do nich m.in. przesłankę, że rodzina to „pierwsza szkoła pokoju”, kształtująca zasady współistnienia; pokój buduje się przez poczucie bezpieczeństwa, miłości i przynależności dziecka; ponadto podkreślono rolę wartości i podmiotowego podejścia do dziecka. Przykarpcki Uniwersytet Narodowy im. Wasyla Stefanyka w Iwano-Frankiwsku (wcześniej Stanisławów) reprezentowała prof. dr hab. Olena Budnyk. Przedstawiła analizę względnej odporności edukacji na kryzysy. Pełny tytuł wystąpienia brzmiał: *Nauka i edukacja jako przestrzeń nadziei: dzieciństwo w obliczu traumy wojennej*. Referat był niejako zaproszeniem do międzynarodowego dialogu o roli edukacji globalnej w warunkach wojny/pokoju jako przestrzeni wychowania przyszłych pokoleń w duchu odpowiedzialności, zrozumienia i kultury pokoju. Następne wystąpienie: *Trzy muzea: Hiroszima – Kigali – Erywań. Zapiski z podróży*, wygłosił prof. dr hab. Wiesław Theiss z Uniwersytetu Warszawskiego. Te trzy miasta: Hiroszima w Japonii, Kigali w Rwandzie i Erywań w Armenii, stały się świadkami nieprawdopodobnych konfliktów wojennych. Efekty pracy zespołu autorskiego z Uniwersytetu w Białymstoku: prof. dr hab. Wiolety Danilewicz, dr hab. Alicji Korzenieckiej-Bondar, prof. UwB, dr. Tomasza Prymaka, pt. *Postawy przyszłych nauczycieli i pedagogów wobec równego traktowania, niedyskryminacji i otwartości na różnorodność – badania pilotażowe* przedstawiła prof. dr hab. W. Danilewicz. Zaprezentowała wstępne wyniki badań przeprowadzonych na grupie 171 przyszłych nauczycieli. Sformułowała rekomendacje dla edukatorów różnych szczebli. Po tym referacie moderatorka zaprosiła wszystkich uczestników do dyskusji, w której powrócono do zagadnień poruszanych w wystąpieniach, aby je pogłębić. Po dyskusji została zarządzona 20-minutowa przerwa.

Po przerwie rozpoczęła się III sesja plenarna, która została poświęcona problematyce funkcjonowania edukacji w warunkach zagrożenia pokoju. Wystąpiło pięcioro prelegentów reprezentujących różne placówki naukowe. Sesję tę moderowała dr hab. Paulina Forma, prof. UJK, która po słowie wstępu oddała głos dr hab. Markowi Rembierzowi, prof. UŚ (Uniwersytet Śląski w Katowicach). Wygłosił On referat *Pedagogika (wobec) czasów wojny – globalne zagrożenia versus kształtowanie kultury pokoju*. Następnie głos zabrała dr hab. Katarzyna Segiet, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), przedstawiając temat: *Edukacja do pokoju w kontekście współczesnych wyzwań*. Konkluzje były następujące: edukacja do pokoju to narzędzie reagowania na kryzysy i napięcia; należy promować dialog, zrozumienie i szacunek wobec różnic. Skupiono się na praktycznym wychowaniu młodego pokolenia do pokoju. Kolejny referat: *Prawa narodów w koncepcji Pawła Włodkowica jako aksjologia relacji międzykulturowych*, przedstawił dr hab. Leszek Korporowicz, prof. UKSW (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). Edukacja transkulturowa jako przestrzeń budowania pokoju była tematem następnego wystąpienia – ks. dr hab. Janusza Miąso prof. UR (Uniwersytet Rzeszowski). Kolejna osoba – dr hab. Paulina Forma, prof. UJK (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) – zabrała głos na temat dobrostanu edukacyjnego uczniów oraz uwarunkowań i form wsparcia. Wnioski były następujące: dobrostan uczniów ewoluuje wraz ze zmianami w edukacji i technologiach, zidentyfikowano czynniki ryzyka i funkcje dobrostanu edukacyjnego, przedstawiono rekomendacje dotyczące wsparcia uczniów w procesie edukacji.

Następnym punktem programu była półgodzinna przerwa na lunch. Po przerwie wznowiono obrady. IV sesję plenarną poprowadził ks. dr hab. Stanisław Chrobak, prof. UKSW. Jako pierwszy głos zabrał prof. dr hab. Zbigniew Formella (Università Pontificia Salesiana di Roma) i zaprezentował temat: *Budowanie pokoju poprzez relacje międzyludzkie: doświadczenia międzynarodowego środowi-*

ska studenckiego w Rzymie. Kolejna prelekcja nosiła tytuł: *Postrzeganie pokoju w perspektywie nowej duchowości. Wybrane zagadnienia*. Doktor hab. Beata Guzowska, prof. UR (Uniwersytet Rzeszowski) analizowała wybrane teorie nowej duchowości dotyczące pokoju. Kolejne wystąpienie: *Rozumienie pokoju w kontekście kryzysu modernistycznego i refleksji Jana Pawła II*, przybliżył słuchaczom dr hab. Krzysztof Bochenek, prof. UR (Uniwersytet Rzeszowski). Następny prelegent – ks. dr hab. Stanisław Chrobak, prof. UKSW (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) podjął zagadnienie odkrywania godności człowieka zgodnie z przesłaniem papieża Jana Pawła II w pierwszej podróży apostoelskiej do Polski.

Po kwadransie przerwy na kawę dalsze obrady przeniesiono do trzech równolegle przebiegających sekcji. Sekcję I poprowadziła dr hab. Maria Bouzyk, prof. UKSW. Tematem wprowadzającym autorstwa prowadzącej była *Wolność – fundament społeczeństwa obywatelskiego. Refleksja w oparciu o koncepcję Patricka J. Deneena*. W jej wystąpieniu wybrzmiało zestawienie nowożytnej i klasycznej koncepcji wolności. Podkreślono potrzebę wychowania opartego na znajomości natury ludzkiej, ponieważ P.J. Deneen podejmował krytykę liberalizmu, upatrując w nim źródła kryzysu obywatelskości. *Nauczanie o religiach i światopoglądach niereligijnych w kontekście edukacji międzykulturowej – przykłady wrocławskich dobrych praktyk* przedstawiła dr Monika Humeniuk z Uniwersytetu Wrocławskiego. Punktem odniesienia w dyskursie był dokument pt. *Drogowskazy – polityka i praktyka nauczania o religiach i światopoglądach niereligijnych. Praktyka nauczania o religiach i światopoglądach niereligijnych w edukacji międzykulturowej* (Strasburg 2014). Następnie mgr Małgorzata Mróz (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) omówiła szeroki temat: *Próba aplikacji edukacji włączającej do edukacji dla pokoju. Z doświadczeń pedagoga współorganizującego kształcenie specjalne uczniów uchodźczych na etapie edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*. Prelegentka przedstawiła refleksje pedagoga z doświadczeniem w edukacji specjalnej. Stwierdziła, że edukacja włączająca zapewnia równe szanse wszystkim uczniom, w tym uchodźczym, a powiązanie z edukacją dla pokoju wzmacnia integrację i empatię. Dalej mgr Wioletta Praszek z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach podjęła uniwersalny w swym przesłaniu problem zdrowia. Z prezentacji pt. „*Szlachetne zdrowie*” w opiniach młodych. *Potrzeby profilaktyki i edukacji zdrowotnej młodego pokolenia w osądach przedstawicieli młodzieży i w perspektywie przyszłości* wynikały następujące wnioski: zdrowie nabiera znaczenia w obliczu nowych zagrożeń i uzależnień; młodzi ludzie nader często nie dostrzegają wartości zdrowia lub zaniedbują jego ochronę; edukacja zdrowotna powinna być długofalowym i systemowym działaniem. Następna prelegentka reprezentowała Uniwersytet w Białymstoku. Pani mgr Jolanta Ambrożewicz przedstawiła wnioski z badań nad biograficznymi uwarunkowaniami zachowań prospołecznych osób działających na rzecz innych, pod znamienym tytułem: *By ludzi dobrej woli było więcej*. W ramach swojego wystąpienia analizowała czynniki biologiczne, kulturowe, duchowe wpływające na postawy prospołeczne. Wyniki sugerują, że środowiska wychowawcze mogą skutecznie kształtować empatię i odpowiedzialność, a edukacja od najmłodszych lat może wspierać rozwój kultury pokoju. Kolejny temat brzmiał: *Budowanie kultury pokoju środowiskowego w dobie kryzysu ekologicznego*. Został przedstawiony przez dr. Marcina Klimskiego z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Sekcji II przewodniczył dr hab. Witold Starnawski, prof. UKSW. Otworzył obrady tej sekcji, prezentując zagadnienie: *Źródła nie-pokoju*. Prelegent stwierdził, że efektywne wychowanie do pokoju wymaga dobrego rozpoznania jego źródeł. Mają one charakter indywidualny oraz społeczny. Postawy indywidualne kształtowane są przez indywidualne decyzje, jednak wywierają na nie jawny lub ukryty wpływ rozmaite czynniki życia społecznego, które jednostka w coraz mniejszym stopniu może kontrolować, a nawet może nie być świadoma ich występowania. Następnie ks. dr Jerzy M. Król

z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II przedstawił referat zatytułowany: *Obiektywna miara poznania a wychowanie chrześcijańskie do pokoju*. Zdefiniował problem polegający na tym, że wartości wychowawcze są obecnie niejednoznaczne i podlegają konfliktom. Zaproponował klasyczne podejście oparte na dobru jako kryterium działań, w którym wychowanie chrześcijańskie ma uniwersalny i integralny charakter wspierający pokój. Dalej dr Monika Kiszka z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu zaprezentowała temat: *Edukacja do pokoju jako punkt zwrotny w warunkach zmiany społecznej*. Skonstatowała, że edukacja do pokoju może być odpowiedzią na współczesne kryzysy i niepewność, a celem jest budowanie odporności społecznej na konflikty. Prelegentka podkreśliła rolę edukacji w kształtowaniu nowych form pokojowego współistnienia. Rolę lokalnych praktyk edukacyjnych w zakresie kształtowania kultury pokoju podkreśliła dr Aleksandra Kulpa-Puczyńska (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). Zwróciła uwagę słuchaczy na różne formy działalności lokalnych podmiotów, m.in. szkół, instytucji kulturalnych, organizacji pozarządowych, współdziałających na rzecz kultury pokoju, podejmujących różne przedsięwzięcia, np. integracyjne, doradcze, edukacyjne. Przedstawicielka Uniwersytetu Opolskiego – dr Ewelina Konieczna – zaprezentowała wyniki badań przeprowadzonych w grupie dzieci czterech narodowości (polskiej, słowackiej, ukraińskiej oraz romskiej). Dzieci zostały poproszone o narysowanie tego, czego się boją lub czego nie lubią. Przeanalizowano symbole lęku obecne w dziecięcych rysunkach. Prelekcja nosiła tytuł: *Wojna, powódź, pandemia... Co rysują dzieci zapytane o lęk?* Kolejny referat był zatytułowany: *Jak dzieci w wieku przedszkolnym rozumieją pokój – analiza plastycznych narracji*, będący efektem pracy zespołowej dr Agnieszki Leszcz-Krysiak z Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie oraz mgr Andrei Wardal – doktorantki z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Materiał badawczy zawierał wyniki badania dotyczącego sposobu, w jaki dzieci w wieku przedszkolnym rozumieją pojęcie „pokój”. Analiza została przeprowadzona na podstawie prac plastycznych wykonanych przez około setkę dzieci z różnych przedszkoli oraz towarzyszących im indywidualnych wypowiedzi. Wyniki wskazują, że dzieci najczęściej utożsamiają pokój z rodziną, miłością, bezpieczeństwem, przyjaźnią, przyrodą oraz brakiem konfliktów i przemocy. Prelegentki podkreśliły znaczenie edukacji przedszkolnej w rozwijaniu postaw prospołecznych oraz potrzebę prowadzenia z dziećmi rozmów o wartościach takich jak pokój, empatia i szacunek. Dalej mgr Artur Pięta (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) przedstawił temat: *Pokój w rodzinie fundamentem pokoju na świecie. Przeciwdziałanie przemocy domowej – oddziaływania interwencyjne, wychowawcze oraz profilaktyczne*. W swoim wystąpieniu wykazał, że kształtowanie kultury pokoju w środowisku rodzinnym jest niezbędne, aby wychowywać osoby, dla których pokój pomiędzy ludźmi, społeczeństwami, narodami jest wartością nadrzędną. Wysunął kluczowy wniosek, że społeczeństwa różnych krajów muszą wyciągać wnioski z historii, gdyż najwięksi tyrani i dyktatorzy tworzyli piekło wokół siebie, ponieważ sami doznali krzywd i upokorzeń w dzieciństwie.

Sekcja III – obradująca równolegle do pozostałych sekcji – pracowała pod przewodnictwem dr hab. Jadwigi Daszykowska-Tobiasz, prof. UR (Uniwersytet Rzeszowski). Pierwszy z referatów zatytułowany *Studenci o jakości życia w kontekście wojny w Ukrainie – wyniki badań podłużnych* był efektem pracy zespołowej dr hab. Jadwigi Daszykowskiej-Tobiasz, prof. UR oraz dr. hab. Zbigniewa Babickiego, prof. UKSW (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). Następnie dr Katarzyna Pardej (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie) zaprezentowała problemy szkolnictwa zawodowego w opinii uczniów techników w aspekcie zasady zrównoważonego rozwoju. Autorka zaprezentowała część wyników badań własnych przeprowadzonych w ramach zrealizowanego w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej projektu badawczego pt. *Motywy wyboru szkoły ponadpodstawowej na przykładzie uczniów klas*

I technikum. Przeprowadzone badania miały na celu poznanie opinii uczniów na temat atrakcyjności szkolnictwa zawodowego i stwarzanej im możliwości rozwoju własnych zainteresowań zawodowych. Kolejnym prelegentem był dr Wiesław Matyskiewicz z Uniwersytetu Rzeszowskiego, który przedstawił temat: *Edukacja globalna na rzecz kształtowania kultury pokoju*. Jako kolejna wystąpiła dr Monika Wojtkowiak (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), która poruszyła problem edukacyjno-wychowawczy pt. *Cyfryzacja-(dez)informacja-komunikacja – funkcjonowanie młodych w e-świecie*. Autorka poddała analizie wpływ społeczeństwa informacyjnego na młodzież, wskazując na wagę triady: informacji, cyfryzacji i komunikacji. Sformułowane wnioski były następujące: cyfryzacja przekształca komunikację i dostęp do informacji; dzieci i młodzież funkcjonują w niestabilnym świecie, gdzie rola nadawcy i odbiorcy się zaciera. Następnie dr Jacek Szkurlat (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) przedstawił wyniki swoich badań pod znamienym tytułem: *Dezinformacja jako największe wyzwanie współczesności? Próba analizy problemu na podstawie wybranych przykładów*. Autor wskazał, że w natłoku komunikatów, które codziennie docierają do odbiorców, czytelników czy słuchaczy bardzo trudno jest zorientować się zwykłemu obywatelowi, co jest prawdą, a co fałszem, co niezamierzoną pomyłką, a co świadomym wprowadzeniem w błąd. Umiejętność krytycznej analizy dostępnych treści wydaje się zatem być kluczowa, a jej wykształcenie i wzmacnianie fundamentalnym zadaniem. Edukacja powinna uczyć krytycznego myślenia i rozpoznawania manipulacji. Jako ostatnia zabrała głos dr Agnieszka Klimska (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), która przedstawiła temat: *Kształtowanie kultury pokoju w dobie dezinformacji, kryzysu klimatycznego i migracyjnego. Wnioski i propozycje działań edukacyjnych*.

Po zakończonej pracy w poszczególnych sekcjach każdy z moderatorów podsumował wypowiedzi prelegentów i przedstawił ogólne wnioski. Następnie na zakończenie przewodniczący komitetu organizacyjnego konferencji – dr hab. Zbigniew Babicki, prof. UKSW – w imieniu organizatorów podziękował wszystkim uczestnikom za udział w konferencji i zaprosił do udziału w przyszłorocznej edycji.

Zbigniew Babicki

ORCID: 0000-0002-0857-3132

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie